

СТАНОВИЩЕ

относно кандидатурата на гл. ас. д-р Жана Кръстева Тончева по конкурс за заемане на академична длъжност “доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Френски език - Лингвокултурология), обявен от СУ „Св. Климент Охридски” и публикуван в ДВ. 100 от 15.12.2017 г.

от член на научното жури : доц. д-р Маргарита Руски-Вандова, СУ „Св. Кл. Охридски“

Д-р Жана Кръстева е завършила специалност френска филология в СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1980 г. От 1983 г. до днес тя е редовен преподавател първо в катедра Западни езици, а от 1994 г. в Катедрата по Романистика (ФКНФ), където чете лекционни курсове по История на франкофонските цивилизации и Увод във френската фразеология. Води занятия по практически френски език и специализиран френски език. През 2013 г. Жана Кръстева успешно защитава докторска теза на тема *Устойчиви словосъчетания с прилагателно име за цвят в българския и френския език*. Трудът е публикуван в Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“ през 2016 г.

Научните интереси на Ж. Кръстева са в областта на фразеологията, съпоставителното езикознание, лингвокултурологията, лексикографията. Отношението на Ж. Кръстева към проблемите на преподаването на френски език не остава изолирано в рамките на университета, а намира израз в разнообразни допълнителни дейности.

Представената за конкурса документация е пълна и адекватно отразява етапите от академичното израстване на кандидатката. Нейната научна продукция включва статии, доклади от национални и международни форуми, педагогически помагала, речници. Публикациите ѝ са цитирани у нас и в чужбина.

Гл. ас. д-р Жана Кръстева участва в конкурса за доцент с монографичен труд на български език със заглавие *Устойчиви сравнения в българския и френския език*, обсъден и приет на заседание на Катедра Романистика, публикуван от Университетско издателство „СУ. Св. Кл. Охридски“, както и със 7 статии и съавторство в два двуезични речника, публикувани след 2013г.

Монографичният труд и статиите отразяват и съчетават основните научни интереси на кандидатката, а именно фразеологията и лексикологията. Преобладаващата част от посочената научна продукция стои в основата на представения хабилитационен труд. Още в тези си разработки Жана Кръстева

стига до заключения, които тя ще систематизира в своята монография. Основният извод, който се налага като резултат от всички изследвания, е свързан с оценъчния характер на сравненията и тяхната същност като лингвокултурен феномен.

Проблемът за устойчивостта в езика вълнува д-р Кръстева от много години и тя му посвещава задълбочени изследвания. Този траен интерес към въпросната езикова материя, подплатен със сериозен и системен научен подход определя стабилните позиции на авторката, способностите ѝ да анализира прецизно, да подхожда критично и с вещина към научните предизвикателства. И този път д-р Кръстева е избрала по-сложния подход към проблема, а именно съпоставителния. Трудът се помещава в рамките на съпоставителната фразеология и лингвокултурология, като обект на изследването са устойчивите сравнения с формален знак на сравнението *като* в българския и *comme* във френския език. Избран е комплексен подход, включващ дескриптивен съпоставителен анализ, структурно-типологично изследване, концептуален анализ. Изборът е съобразен със сложната същност на фразеологичните форми по принцип, които притежават специфичен начин да отразят света и да участват в езиковия израз на светоусещането.

Сравнението е феномен с разнородна същност и комплексни проявления, то е и похват, използван в разнообразни научни направления. Напълно обоснована в този смисъл е глава първа, където са предложени определения на сравнението като акт на познанието, като мисловен процес, като стилистична и реторическа фигура.

Втора и трета глава са посветени на същинските езиковедски анализи на устойчивите сравнения. Изследват се структурната организация на градивните елементи и лексикалният състав на устойчивите сравнения с оглед на тяхното влияние върху семантиката и функцията им. В двата разглеждани езика структурният модел е идентичен и се определя като двучленен (признак на сравнението и сравняваща част, свързани посредством сравнителна дума). Авторката не пропуска да отбележи функционирането в езика и на т.нар. съкратени, едночленни компаративни структури, където отпада *tertium comparationis*. Изследвани са четирите основни бинарни структури, а именно глаголни, субстантивни, адвербиални и адективни. Лексикалният състав на устойчивите сравнения, анализиран в съпоставителен план, хвърля светлина върху лингвокултурологичните аспекти на елементите, които ги градят. Те са носители на информация за бита, ежедневието, културата, светоусещането на езикотвореца. Подчертавайки централната роля на номинативния компонент, авторката прави извода, че конкретните имена са тези, чиято роля е водеща, за разлика от абстрактните, които почти отсъстват от състава на устойчивите

сравнения. Причината се корени в дълбоката същност на феномена сравнение, където онагледяването по пътя на конкретиката е основно и адекватно. Широкият и размит смислов диапазон на лексикалните елементи пречи на осъществяването на акта на сравнение. Жана Кръстева не се бои да постави и дискуссионни теми, като тази за вариантността при устойчивите сравнения.

Бих казала, че трета глава е посветена на най-деликатната страна от изследването на устойчивите сравнения, а именно образността и нейната връзка с експресивността, пътищата и механизмите за изграждането на образния характер. Тук се разгръщат в пълна степен анализаторските способности на колежата Кръстева. Образната семантика е един от най-важните компоненти в явлението идиоматика и нейното изучаване като лингвистична категория неминуемо преминава през поредица от надграждащи се структури, които отразяват мисловни процеси, емоционално-експресивни оценки, асоциативни връзки, мотивации с различен характер, национално-специфично световъзприемане.

След началната теоретична част, въвеждаща в сложната същина на явлението сравнение, след представените структурни, лексикално-граматически и семантични характеристики на устойчивите сравнения, поднесени с вещина и тънък езиковедски усет, напълно логично колежата Кръстева избира да завърши изследването си с една подобаващо сериозна и обширна глава, изцяло разработена в светлината на лингвокултурологията. Продукт на опознавателния процес на заобикалящия свят на човека, устойчивите сравнения участват активно в създаването на езиковата картина на света. Съпоставянето на устойчивите сравнения в двата целеви езика допринася за намиране на отговор на трите въпроса, около които д-р Кръстева гради своя научен труд, *кой* се сравнява, *какво* се сравнява и *как* се сравнява. Човекът със своето виждане и своята оценка на света е едновременно и творец и носител на езиковата картина на света. Антропоцентричната насоченост на устойчивите сравнения се доказва от изключително богатата концептосфера Човек, на която е отделено специално внимание и която е представена чрез най-пъстрата палитра от характеристики на човека – физически, емоционални, психически, интелектуални и др. Доста по-скромна по обем се явява другата значима концептосфера, свързана с природата.

Не за първи път Жана Кръстева намира точния баланс между сериозното теоретично изследване и конкретните практически приложения на изучаваните езиковия явления. Многопластовият характер на проблематиката навярно не позволява в рамките на едно подобно изследване да се изчерпят в пълен обем всички нейни аспекти, но извън задълбочените и адекватно изработени анализи и представени обобщения и заключения, се откриват и перспективи, насочващи към лексикографска реализация на присъстващия тълковен речник в две части.

Излишно е да се спирам на практическата приложимост на този речник. Обемът и съдържанието му са такива, че позволяват да бъдат публикувани в самостоятелно издание.

Не на последно място ще отбележа, че този текст, разположен на 170 страници (без да включваме двуезичния речник), се възпрема лесно, четете се с удоволствие благодарение на елегантния стил на авторката, ясен, точен, увлекателен.

Заключение:

С качествата си на утвърден и авторитетен преподавател и с убедителните резултати от научната продукция, гл. ас. д-р Жана Кръстева Тончева отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Правилника към него за заемане на академичната длъжност „доцент“. Всичко това ми дава основание с пълна вътрешна убеденост да препоръчам на уважаемото научно жури да предложи на научния съвет на ФКНФ гл. ас. д-р Жана Кръстева Тончева да бъде избрана за доцент по направление 2.1. Филология (Френски език - Лингвокултурология).

26 март, 2018 г.
София

Изготвила становището:

(доц. д-р Маргарита Руски-Вандова)

